

El conseller Marc Pons explica el funcionament de la maqueta interactiva amb capes d'informació.

La Casa de la Muntanya vol liderar el turisme i l'esport

Tema / pàgines 3-5

Casa Ferino esdevindrà un centre d'informació i serà un aparador per a les empreses del sector

L'agència Actua, l'OBSA, el CENMA i el Comú participen en la iniciativa amb projecció nacional

Viure Ordino / pàgines 14-15

Albert Pujal: «Els drets d'igualtat de la dona arriben al seu màxim retrocés a partir del Concili de Trento»

Entrevistes / pàgines 12-13

Sandra Tudó i Eva Choy:

«Respectem el Quart, però cal una solució per l'Hotel Casamanya»

«Tenim potencial i recursos lligats al turisme de natura i muntanya»

Sumari

pàgina 7

Esports

Els 'riders' de freeride posicionen Ordino

pàgines 8

Medi ambient

Balanç de les Jornades tècniques d'allaus

pàgina 10

Activitats

Representació de l'Ossa

pàgina 11

Gent gran

Parlem amb Pilar Muñoz

pàgines 22-23

No et perdis...

Copa d'esquí de muntanya Font Blanca

pàgina 24

L'Ordino de...

Lourdes Sansa Riba

Editorial

Entrem en l'últim trimestre de l'any, i dos anys després d'incorporar-nos al Comú, estem satisfets d'haver posat en marxa la major part dels projectes plantejats. Avancem en l'Estratègia Nacional del Paisatge i a curt termini tindrem un nou tram de camí ral, amb les obres que s'iniciaran pròximament en el tram que va d'Ansalonga a la Cortinada. Treballem en el propòsit de fer un camí ral

que vagi des de l'entrada d'Ordino fins a Sorteny i que permeti creuar la parròquia a peu.

Entre altres projectes voldria destacar la voluntat de tirar endavant un espai tecnològic, d'informació i coneixement al voltant de la muntanya, que vol sumar sinergies entre tots els actors professionalment vinculats a les activitats de muntanya, i que s'ubicarà al centre del poble, a la Casa Ferino. Ordino serà la seu d'aquest projecte ambiciós que portarà el nom de Casa de la Muntanya. I per aconseguir-ho comptem amb el suport de l'agència Actua i d'altres entitats col·laboradores

com l'OBSA (l'Observatori de la Sostenibilitat d'Andorra) i el CENMA (Centre d'Estudis de la Neu i de la Muntanya). La Casa de la Muntanya ha de ser una realitat el primer semestre del 2019, un cop inaugurat el nou centre sociocultural de la par-

El pressupost presenta unes xifres realistes, d'acord amb la nostra gestió

ròquia a l'edifici de les escoles velles.

Pel que fa al pressupost de l'any que ve, l'aprovaré per Consell de Comú el 30 de novembre, després d'haver tancat aquestes pàgines. En el número següent us presentarem les dades per a l'exercici 2018, però ja us avancem que es tracta d'unes xifres realistes d'acord amb una gestió que vol ser el màxim d'eficaç i eficient.

Voldria transmetre un missatge d'optimisme i confiança per al 2018 davant del nou escenari que pot significar l'entrada d'un soci privat a Secnoa. Haurem d'esperar al 15 de desembre

per conèixer les ofertes que es presentin a concurs, que hauran de seguir les directrius marcades al Pla director, presentat al febrer. Un Pla realista que s'adapta perfectament a les necessitats de la nostra parròquia. En cas que es faci efectiva

l'entrada de capital privat, l'acord marc de socis donaria la protecció i les garanties jurídiques als béns comunals, tal com vam exposar pú-

blicament.

Ordino continua fidel a la tradició, i l'encesa de llums ens indica que s'acosta la celebració del Nadal, unes festes que conviden a estar en família. Els protagonistes tornen a ser els infants. Algunes de les activitats més esperades són la gimcana per anar a buscar el tió, el Caga Tió popular a la plaça Major i les arribades del Pare Noel i els Reis Mags amb la representació dels Pastorets a l'ACCO.

La cultura popular i les tradicions són molt presents en aquestes dates, moment en què es veu també el treball fet per les associacions i les en-

titats més arrelades a la parròquia, com l'Esbart Valls del Nord, la Coral Casamanya i el Grup Artístic d'Ordino. Totes formen part del teixit cultural més pròxim amb què ens identifiquem, i és la nostra voluntat potenciar i recuperar conjuntament representacions com els Contrabandistes i l'Ossa, que necessiten la implicació de tothom per fer-les possible. La Fira de Nadal a Ordino tornarà a om-

plir els carrers del nucli antic fins a la plaça Ferino, gràcies a la col·laboració de la iniciativa privada. El carrer Major, l'Era d'Ordino i l'Era Rossell seran els escenaris principals que donaran vida al poble aquests dies, en la prèvia de les festes nadalenques.

Des de la corporació que represento vull desitjar bones festes a tothom i augurar el millor per a Ordino.

Edita: Comú d'Ordino · Disseny, maquetació i redacció: Comú d'Ordino · Imatges: Comú d'Ordino · Correcció: Pites Roure
Dipòsit legal: AND 446-2009 · A/e: publicacions@ordino.ad

NOTA INFORMATIVA REFERENT AL CENS DE POBLACIÓ

EN APLICACIÓ DEL QUE PREVEU LA LLEI 9/2007 DEL CENS, US INFORMEM QUE S'ESTAN REVISANT LES DADES DEL CENS DE POBLACIÓ AMB L'OBJECTIU DE DEPURAR EL REGISTRE; PER AIXÒ CAL QUE VERIFIQUEU AL SERVEI DE TRÀMITS QUE HI CONSTEU INSCRITS CORRECTAMENT

**HORARI:
DE DILLUNS A DIVENDRES DE 8 A 16 HORES**

TEL. 878100 – COMU@ORDINO.AD

Tema

La Casa de la Muntanya vol ser un centre de referència per a la innovació a Casa Ferino

El concepte surt dels Living Labs

Hi participen Actua, l'OBSA i el CENMA

El conseller d'Agricultura i Medi Ambient, Marc Pons, al capdavant de la Casa de la Muntanya, va definir el projecte en la seva presentació pública com un ecosistema on es creen noves formes de vida a partir de la suma de sinergies. I això és el que propicien els Living Labs, o el que és el mateix, un laboratori viu que serveix per aglutinar diferents actors al voltant d'un mateix tema. En aquest cas, la muntanya serà l'eix vertebrador de tres àmbits de treball: la promoció i la difusió de les activitats d'esport i turisme de muntanya; la interacció entre les diferents empreses privades, l'administració i altres entitats de recerca i innovació, i l'estudi i el desenvolupament de nous sistemes de mesura i seguiment de la gestió de la neu.

Ordino acollirà aquest centre de referència per a la innovació a Casa Ferino, un dels edificis més centrals del poble, on actualment hi ha la ludoescola. «És un projecte transversal amb la voluntat de dinamitzar la parròquia, posicionar-nos entorn del turisme d'activitats, de natura i de muntanya, i esdevenir el referent de muntanya», va explicar la cònsol menor, Gemma Ribà. Els terminis estan establerts per al primer semestre del 2019, amb una obra prèvia de remodelació de l'espai que començaria la tardor del 2018. Per tirar endavant aquest projecte innovador, el Comú d'Ordino ha comptat per primera vegada amb el suport d'Actua, l'agència de promoció econòmica. Però també hi ha implicats l'IEA, que aportarà el capital humà a través del CENMA (Centre d'Estudis de la Neu i de la Muntanya), i la fundació privada OBSA (Observatori de la Sostenibilitat d'Andorra), que dirigeix Pons. I és que a la Casa de la

La Casa Ferino és enmig del carrer Major i actualment acull la ludoescola.

Muntanya es podran seguir els estudis de recerca que ja s'estan fent, com ara obtenir la informació de les capes d'innivació en temps real, conèixer la predicció d'allaus i previsions meteorològiques, i analitzar els riscos forestals.

Altres atractius que es van donar a conèixer en la roda de premsa de presentació van ser la possibilitat de fer rutes inte-

S'estudiaran nous sistemes de mesura i gestió de la neu

ractives per als esquiadors de muntanya o bé ascensions virtuals.

L'equip de treball s'ha posat en marxa al Centre de la natura de la Cortinada aquesta tardor amb una dotzena de persones de diferents àmbits. A les entitats impulsores s'hi afegixen l'EFPEM (l'Escola de Formació de Professions Esportives i de Muntanya d'Andorra), l'Associació de Guies de Muntanya, el clúster d'Esports, el Ministeri de Medi Ambient, Andorra Turisme, les estacions d'esquí i representants de les diferents empreses del sector.

Els professionals del sector hi veuen un aparador per tenir més visibilitat

JOAN MARC XARPELL Guia de muntanya

És una iniciativa lògica que posiciona Ordino com a capital de la muntanya.

Per la xarxa corre tanta informació que és bàsic tenir un lloc de referència on les dades estiguin contrastades. Per nosaltres serà un aparador i ho valoro molt positivament. També és d'agrair que el projecte no es tanqui a una única parròquia, sinó que faci país.

JAUME ESTEVE President de la FAM

Crear un centre per concentrar i promoure les activitats lligades a la muntanya és una iniciativa molt positiva. Tot i així, és una declaració d'intencions, ara cal definir la finalitat i les línies de treball, així com la integració dels diferents àmbits implicats.

La continuïtat i el finançament seran clau per a l'èxit del projecte, que s'ha de construir entre tots.

GERARD RIART Empresari VSL Esports

És un projecte molt interessant, sobretot com a centre d'informació tecnològica, que pugui donar informació veraç a temps real per a les curses i les sortides guiades o lliures.

La maqueta que van presentar afegeix valor al que tenim fins ara. També és positiu per donar visibilitat a les empreses que organitzem activitats de muntanya.

Actua aposta per millorar la competitivitat i l'emprenedoria de les empreses del sector

Millorar la competitivitat de les empreses oferint-los el suport necessari per a la innovació i la internacionalització és una de les apostes del clúster d'esports impulsat per Actua, que va tenir la primera presentació pública el 2 de novembre durant un acte en què també es va tractar l'àmbit de la salut. L'agència Actua estableix ponts amb les administracions i entitats professionals per obrir camí als emprenedors del sector, en aquest cas, del turisme de muntanya i dels esports. Si bé és la primera col·laboració amb Ordino, no es descarten nous projectes amb l'entitat. En representació d'Ac-

Gemma Riba, Judit Hidalgo i Marc Pons després de la presentació del projecte al Centre de natura.

L'agència crea ponts amb l'administració

tua, a la presentació de la Casa de la Muntanya hi va assistir Judit Hidalgo, directora de l'ADI (Andorra Desenvolupament i Inversió), per explicar el seu paper: «Volem posar eines a l'abast de les empreses que estan vinculades amb aquest sector perquè puguin desenvolupar amb més força els seus projectes». Com un laboratori d'emprenedors, la Casa de la Muntanya té com a repte «retenir i lligar el talent que hi ha a Andorra», en paraules d'Hidalgo. El creixement professional requereix també formació, i aquesta és una de les línies de treball i desenvolupament del projecte segons va explicar Marc Pons, que també és cap d'àrea de Medi Físic al CENMA

L'Oficina de Turisme es trasllada a Casa Ferino

La ubicació de Casa Ferino, enmig del carrer Major, ha estat un dels principals arguments per situar-hi la Casa de la Muntanya, que també vol esdevenir un centre d'informació per al turisme de muntanya. El trasllat de l'Oficina de Turisme a Casa Ferino es farà efectiu amb la inauguració del nou equipament i farà possible una atenció personalitzada. Es preveu que comenci a funcionar durant el primer semestre del 2019, i que guanyi públic amb la nova ubicació, més cèntrica i visible.

Sandra Tudó i Eva Choy

La minoria opina...

Ordino és una parròquia amb un alt potencial per atreure turisme de muntanya i esport. Des de la minoria pensem que cal aquest tipus de turisme per complementar l'oferta que tenim a l'hivern amb Ordino-Arcalís i, sobretot, per ampliar les ofertes de l'estiu. És en aquesta estació de l'any que cal centrar esforços per atreure més visitants que vinguin a gaudir de les nostres muntanyes.

En aquest sentit ens alegrem molt de la iniciativa de crear la Casa de la Muntanya a la casa Ferino, un espai excepcional al mig del poble, que es podrà aprofitar un cop es desplaci la ludoescola al nou edifici de les escoles velles. La Casa de la Muntanya pretén anar molt més enllà d'un punt d'informació, promocionant activitats relacionades amb l'esport, la natura i la muntanya i oferint un espai d'estudi i de recerca, entre altres propostes. Celebrem també la voluntat d'implicar en aquest projecte entitats com l'Escola de Formació de Professions Esportives i de Muntanya d'Andorra, l'Associació de Guies de Muntanya i, sobretot, les empreses privades.

NOSALTRES LLUITEM CONTRA LA VIOLÈNCIA ENVERS LES DONES.

T'hi apuntes? #Maipor25N

MORABANC ANDORRA

Govern d'Andorra

#Ordino a les xarxes

facebook

ordinoésviu
2.075 seguidors

Imatge d'un #ordino festiu per desitjar-vos una bona festa major!...

213 m'agrada 35 compartits 1 comentaris 18 🤔 2

Comença l'espectacle de la tardor a #ordino...

70 m'agrada 6 compartits 0 comentaris 6

Ja tenim l'arbre de #Nadal a #Ordino #ordinoesviu

62 m'agrada 3 compartits 4 comentaris 7

Safra bord als prats d'#ordino #ordinoesviu

50 m'agrada 5 compartits 9 comentaris 3

Taller generacional de panallets a la Casa Pairal

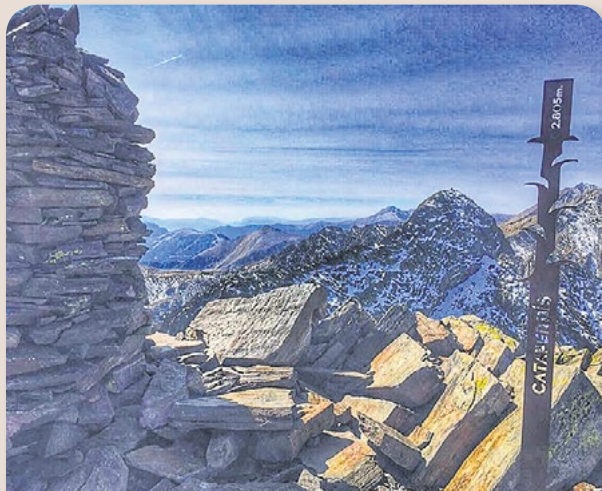
42 m'agrada 5 compartits 2 comentaris 8 🤔 1

Instagram

510 posts 1.286 seguint 401 seguidors

205 m'agrada

190 m'agrada

189 m'agrada

twitter

3.088 tuits 637 seguint 2386 seguidors

TOP TWEET ordinoesviu

2050 impressions 12 RT 11cors
La carretera del Coll d'Ordino (C340) quedarà tancada demà dissabte 4 de novembre a les 18.00 h, durant tota la temporada d'hivern. pic.twitter.com/cZvYPFzmuC

1736 impressions 2 RT 16cors
Gràcies per difondre #ordino des dels pics amb 863 imatges #ordinoestripages #ordinoesviu les últimes amb neu! pic.twitter.com/ZYpqxqlhaR

1181 impressions 5 RT 6 cors
Entrem a la tardor i això vol dir música a #ordino #FestivalNarcisoYepes #ordinoesviu pic.twitter.com/8yYct6mgZA

TOP MENTION

409 impressions 17 RT 62cors
Arcalis aquest mati primera trepitjada @circuitiescola @rtvandorra @MarcelBesoli @lugaresdenieve @Vallnord @Ordinoesviu @Andorra_Info pic.twitter.com/NrQrU6GaJP

314 impressions 10 RT 20 cors
Seguimos con el montaje de la pista @rtvandorra @araiaqui @MotorZeta @F1Viaplana @Ordinoesviu @pedrolesteban @_MotorSport pic.twitter.com/cVirBkjGDo

258 impressions 12 RT 25 cors
Estiu2017 #Andorra avui a la Serrera #ordino @Ordinoesviu @AndorraLovers @andorraworld_ad @rtvandorra @bondia @diariandorra @lugaresdenieve pic.twitter.com/WwFiAdULmMx

Esports

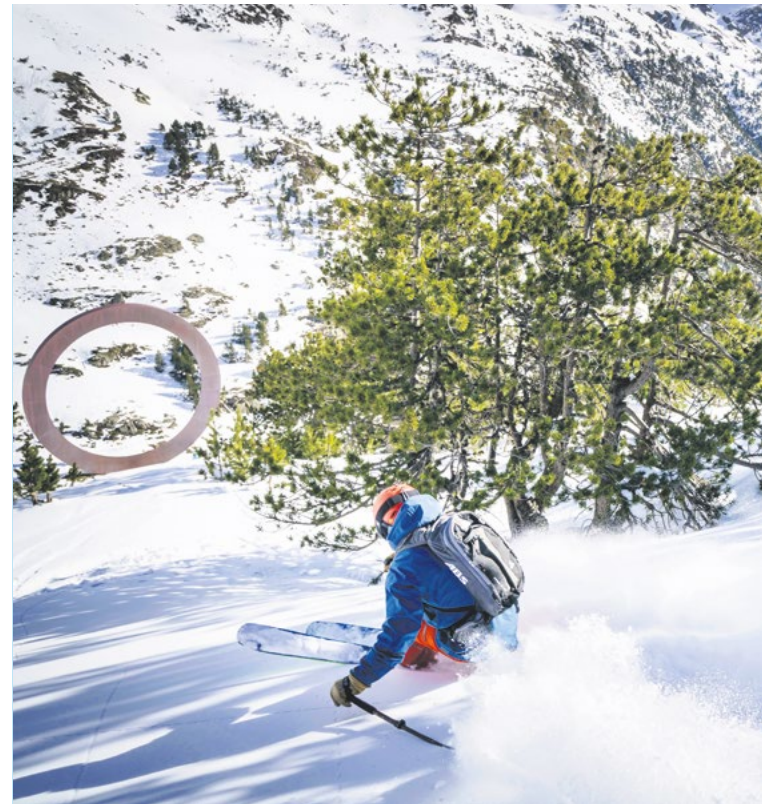
Les noves generacions empenyen amb força per posar Ordino al capdavant del freeride

Fornell: «Les muntanyes d'Arcalís i el seu equip, l'èxit del FWT»

La celebració del Freeride World Tour, una escola especialitzada i l'existència d'associacions com la Jam Jove que organitza la Jam Extrem –darrere la qual hi ha els noms de Dani Fornell i Marc Gálvez–, però sobretot les condicions que ofereix Ordino-Arcalís, han de tenir per força alguna cosa a veure amb el bon moment que viu el freeride a Andorra. El setembre passat vam saber que Ordino-Arcalís acollirà la tercera cita del Freeride World Tour, per quart any consecutiu. El freeride és

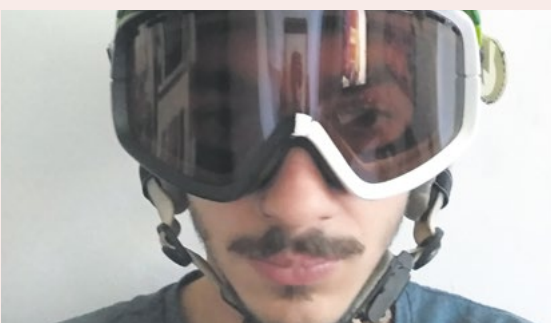
l'esquí més lliure, però també el més tècnic. Si bé no tenim grans desnivells com en altres paradisos forapista, el rider ordinenc Dani Fornell destaca la qualitat i les condicions excel·lents d'Ordino-Arcalís per a la pràctica d'aquest esport. «Cal destacar també la capacitat organitzativa i logística que ha demostrat Arcalís, en cinc curses mundials», algunes de tan imprevisibles com va ser el cas de l'anul·lació de la cloenda l'any passat a Chamonix, que es va quedar a casa. «Les muntanyes d'Arcalís tenen molt a veure en l'èxit, però l'equip també», assegura. «L'augment de les vendes de material per a freeride els últims anys ha estat exponencial», diu Fornell. David de Sousa, monitor i venedor especialitzat, explica que l'evolució del material ha estat bàsica per al boom que viu aquest esport. Si abans estava limitat a poca

gent, avui qualsevol amb un bon nivell d'esquí estaria més o menys capacitat, almenys, per provar-ho, i anar fent de manera progressiva. «La sensació d'esquiar en neu pols és més bona, i sobretot més adrenalítica. Arcalís és única per a la pràctica d'aquest esport. És una de les estacions més alpines d'Andorra i té la mateixa qualitat de neu que pots trobar als Alps glacials, però en petita escala», diu De Sousa, que tota la vida ha vist aquesta pràctica, però no eren gaires. Són primordials el sentit comú i la seguretat: «Pala, sonda, arva i tenir coneixement del risc d'allaus és bàsic», conclou De Sousa. Toni Moreno, Guim Campeny, Pep Naudí i Iker Reyes són els riders més destacats de la parròquia i empenyen amb força per posicionar Ordino al capdavant d'aquesta modalitat que busca en la neu emocions extremes.

Un esquiador forapista a Arcalís.

IKER REYES (01/08/1997)

La millor marca la va fer la temporada passada: primera competició i sisè lloc a la Jam Extreme, una prova Qualifier de tres estrelles. Vol seguir competint i aconseguir el finançament necessari.

La teva estació somniada

Alaska, cap estació. Voldria anar en helicòpter i buscar jo les muntanyes que m'agradaria baixar.

El més important en el freeride

No tenir por. Conèixer els teus límits i saber que sempre els pots superar, creure que pots ser el millor és la meitat del camí per aconseguir-ho.

L'assignatura pendent

El freeride hauria de rebre suport com el de la FAE a l'esquí de competició. Ha crescut molt l'afició i el nivell, però és difícil trobar espònsors i el material és car.

PEP NAUDÍ (27/11/1999)

Campió del món la temporada passada, farà el seu últim any com a júnior a Chamonix, Fieberbrunn (Àustria), Verbier (Suïssa) i al Freeride Junior World Championship (FJWC).

La teva estació somniada

No parlo d'una estació concreta, però per mi el lloc somniat és Alaska.

El més important en el freeride

El més important és la camaraderia i el fet d'esquiar i passar-t'ho bé amb el que fas.

L'assignatura pendent

Seria bo tenir més ajuda institucional per als que obtenen resultats, fins ara tot es queda a la FAE, i estem tenint resultats molt bons.

GUIM CAMPENY (18/09/1998)

L'any del debut, el 2015, va quedar en segon lloc a El Dorado Freeride. Als campionats del món: sisè lloc i primer europeu. Estudia i entrena a l'ESF de Font-romeu, on es prepara per la categoria qualifier, arribar a l'absoluta i competir al FWT (2018-2019).

La teva estació somniada

Arcalís, sens dubte. Després de conèixer Àustria, el Canadà... és la millor, on n'he après i on hi ha la millor neu d'Andorra. Són muntanyes assequibles, a les quals arribes molt fàcilment. En un mateix dia pots fer fins a quatre o cinc ascensions, i això és una singularitat nostra.

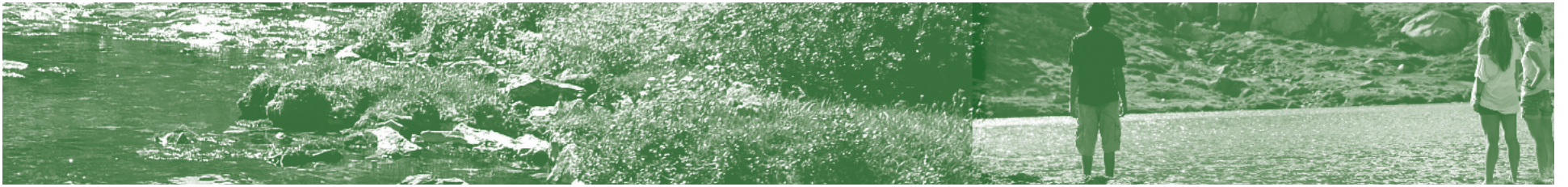
El més important en el freeride

Conèixer els teus límits. Buscar noves baixades, més extremes i millors, però coneixent els límits.

L'assignatura pendent

Comptar amb el reconeixement de la Federació, confio que serà qüestió de temps.

Medi ambient

Glòria Martí: «Cal incidir més en la formació dels usuaris de la muntanya hivernal»

Glòria Martí és cap de la Unitat de predicció d'allaus de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya i va ser una de les convidades a les V Jornades tècniques de neu i allaus que es van celebrar a Ordino aquesta tardor. Hem parlat amb ella per conèixer algunes de les conclusions extretes del Congrés, organitzat per l'IEA, l'OBSA, l'Institut Cartogràfic i Geològic i el Servei Meteorològic de Catalunya i el Conselh Generau d'Aran, en col·laboració amb el Comú d'Ordino.

- Quines conclusions es poden treure de les últimes Jornades tècniques de neu i allaus celebrades a Andorra?

D'una banda, la gran participació, més de dues-centes persones inscrites, ens demostra que el tema desperta un gran inte-

Taula d'autoritats que van inaugurar les V Jornades tècniques de neu i allaus.

«L'impacte creix amb el nombre i la diversitat d'activitats»

res des del punt de vista professional, però també des del recreatiu. S'han fet presentacions i col·laboracions provinents d'Andorra, França, Itàlia, Espanya, Catalunya, el Canadà i Anglaterra, la qual cosa indica l'abast internacional de les jornades. S'ha detectat un gran nivell científic i tècnic a través de les taules rodones, els pòsters i les presentacions que s'hi han fet.

- I quant als temes tractats?

Pel que fa concretament a les taules rodones referents a cartografia i predicció, se n'extreu que cal anar ben informat a la neu però, sobretot, que cal abordar encara més l'aspecte formatiu dels usuaris de la muntanya hivernal. Aquesta formació s'ha d'adreçar a gent de totes les edats. En aquest

Networking i expositors de les diferents empreses

L'Andorra Congrès Centre Ordino va ser durant tres dies un punt de trobada de professionals de la neu i la muntanya. Les Jornades es van plantejar amb un programa de ponències amb convidats i taules rodones amb una àmplia participació.

L'organització va habilitar un espai per als estands de les diferents empreses que es van implicar en el projecte i van donar a conèixer

els seus treballs al públic assistent. El cònsol major, J. Àngel Mortés, acompanyat del ministre d'Educació i Ensenyament Superior, Èric Jover, i de José Antonio Boya, conseller general d'Aran, van ser les autoritats encarregades d'inaugurar les jornades científiques, que van superar les expectatives d'inscripcions, i que no es descarta tornar a acollir a Ordino.

sentit, a les jornades s'ha incidit molt en què la formació en allaus s'iniciï a l'escola i els clubs d'esquí, perquè els futurs esportistes ja tinguin incorporat aquest aprenentatge des de ben petits. El lema «forma't i informa't» cada cop es posa més en relleu.

- Què pot arribar a tenir més conseqüències sobre les nostres muntanyes, la sobreesaturació (corredors, complexos turístics, explotació de negocis) o l'afectació del canvi climàtic? Totes dues tenen conseqüències i, a més, s'interrelacionen.

La sobreesaturació incideix en un augment de la vulnerabilitat i l'exposició dels usuaris de la neu. Aquest fet és constatable quan ens fixem en l'ocupació i l'ús actual de la muntanya. Cada cop hi ha més gent fent-hi activitats i no d'un sol tipus, sinó que es diversifiquen i es van especialitzant (esquí, raquetes, freeride, motos de neu, splitboard, etc.), per la qual cosa les estratègies per minimitzar el risc han de ser diverses i orientades. Pel que fa al canvi climàtic, podria comportar més perillositat atès el possible increment de la intensitat

i la freqüència de les allaus. Tot plegat, si es complís, donaria lloc a un augment del risc. Tot i així, aquest producte (risc = perillositat x vulnerabilitat x exposició) cal que es continuï avaluant; per això és imprescindible seguir apostant per projectes d'investigació que ens permetin mesurar l'impacte del canvi climàtic a l'alta muntanya.

- La tecnologia ha estat clau en l'evolució de la predicció d'allaus, però podem arribar a un cent per cent?

La predicció d'allaus, almenys la temporal (emissió de but-

lletins de perill d'allaus diaris) depèn en gran part de com incideix la meteorologia en l'estabilitat de la neu. Socialment és conegut que l'encert en les prediccions meteorològiques encara no pot assolir aquest cent per cent. Per tant, si ja és difícil en la meteo, imagineu-vos com de complicat ha de ser arribar a aquest percentatge d'encert en

«És imprescindible apostar per la investigació»

la predicció d'allaus. Tot i així, hi ha mesures que ajuden, i molt, a millorar aquesta incertesa. Augmentar la disponibilitat de dades sobre el terreny és vital; conèixer l'estat de la neu en tot moment és fonamental. Està demostrat que augmentar la regularitat dels itineraris i dels punts d'observació millora les prediccions. La recerca científica dels predictors i especialistes evidentment també va en aquesta línia.

Fem parròquia

L'oferta d'abonaments s'amplia per assegurar la rotació de places

Prat de Vilella incorporarà una barrera

L'oferta d'abonaments per als aparcaments s'amplia a la parròquia per garantir la rotació de places. Prat de Vilella, un dels més concorreguts per la seva proximitat al Centre Esportiu, incorporarà una barrera per al sistema de control de pagament, i oferirà mitja hora de tarifa gratuïta. Com fins ara, els usuaris tindran una targeta per accedir-hi amb diferents modalitats: de dilluns a diumenge, les 24 hores, amb una tarifa anual de 125 euros i de 40 euros per trimestre; de dilluns a divendres, de 7 a 22 h, amb tarifa de 110 euros l'any o 35 el trimestre, i, finalment, es proposa una tarifa nocturna, de dilluns a diumenge de 21 a 8 h, que costarà 50 euros l'any i 15 el trimestre. Un altre motiu del canvi d'abonaments és allibe-

Imatge de l'aparcament de zona verda Prat de Vilella.

rar l'aparcament de més places durant el cap de setmana. Amb la nova política d'aparcament, que entrarà en vigor el gener del 2018, s'assegura la rotació i es prohibeix qualsevol estada superior a 48 hores.

Una altra novetat és que l'abonament per aparcar en zones verdes serà una vinyeta o un distintiu adhesiu per a estacionament il·limitat, sempre que no se superin les 48 hores. El preu serà de 110 euros l'any i

35 el trimestre. La parròquia té ara 119 llocs de zona verda, tots concentrats al poble d'Ordino. L'increment de la població i la necessitat de nous aparcaments fa preveure un augment del nombre de places.

Nou tram del camí ral a Ansalonga

Després d'haver estrenat l'arranjament del camí ral, en el tram que va des de Santa Bàrbara fins al pont de Sor-nàs, se n'ha aprovat un de nou, el que uneix els pobles d'Ansalonga i la Cortinada.

La millora es fa en un dels trams més demanats, juntament amb el que va de Sor-nàs a Ansalonga, que encara quedarà pendent de fer. D'aquesta manera es completaria el recorregut a peu des de la rotonda del Grau Sobirà fins al Serrat.

El camí ral és una via verda que forma part de l'Estratègia Nacional del Paisatge. Tot i que les obres no tenen encara data d'inici, estan previstes per al primer trimestre del 2019. L'itinerari està situat en plena Ruta del Ferro, un dels camins més transitats a la parròquia per la poca dificultat i pel seu interès cultural, adscrit a la ruta europea dels camins de ferro, juntament amb França i el País Basc.

Milliores al pont d'Ansalonga

Fotonotícia

El Comú ha començat els treballs de reparació del pont d'Ansalonga. La intervenció que s'hi farà és de curta durada i bàsicament s'ocuparà de la pintura i les voravies, que són les parts més deteriorades.

Es preveu que l'obra estigui acabada abans de final d'any. La construcció data dels anys noranta i, com la resta de ponts de la parròquia, forma part d'un programa de rehabilitació i manteniment de les obres de fàbrica de la xarxa de carreteres.

Activitats

El Nadal recupera la representació de l'Ossa i amplia la Fira amb l'era i el pati Rossell

Per Carnaval van ser els Contra-bandistes i per Nadal serà l'Ossa, dues representacions teatrals d'origen popular arrelades a Ordino, amb el carrer com a escenari, que durant molts anys s'havien deixat de fer i ara es recuperen per fer créixer el teixit cultural de la parròquia. «Tenim sort de poder comptar encara amb la gent del poble que havien fet aquestes representacions tradicionals al seu moment», ha explicat Maria Soto, responsable de Dinamització, que ha coordinat la recuperació de l'espectacle.

L'Ossa no es representava des de feia 25 anys i eguany es farà el diumenge 10 de desembre a la plaça Major, amb l'adaptació de Pilar Capdevila en col·laboració amb Sandra Tudó. Pel que fa als intèrprets, Xavier Benazet (cavaller), Isidre Baró (minyona), Ramon Vicente (senyoret), Nathalie Melis (senyoreta), Lluís Pla, Laia Giralt, Albert Roig, Jordi Cruz, Tonet Albòs (dallaires) i Josep Martínez Crispi (ossa) donaran vida als personatges de la comèdia en què es mata l'última ossa d'Ordino. Crear expectació al carrer, donar vida i recuperar la tradició són algunes de les motivacions que han portat el Comú i les entitats cul-

Veïns d'Ordino en l'última representació de l'Ossa al carrer Major.

turals, com ara l'Esbart Valls del Nord o el Grup Artístic d'Ordino, a desempolsar aquestes peces populars, patrimoni immaterial, que són en la memòria col·lectiva.

Aquesta no serà l'única novetat d'aquest Nadal, que amplia la fira amb el pati i l'era Rossell que, a més de les parades, també acolliran part dels actes programats per als dies 7, 8

i 9 de desembre, gràcies a la col·laboració del Govern. La fira, prèvia obligada de les festes nadalenques, es vol desmarcar de les múltiples propostes que s'ofereixen en aquestes dates,

i per això posa l'accent en el marc únic que l'acull, el nucli antic d'Ordino, amb el nom de Christmas Village. El recorregut començarà a la plaça i al carrer Major, escenari també de diferents activitats i propostes per a totes les edats, des de jocs populars fins a concerts i degustacions. L'organització de la fira, per segon any consecutiu, es farà amb l'empresa privada L'Era d'Ordino, que aporta el seu espai a la plaça del Ferino i el criteri de selecció per a la venda de productes i objectes relacionats amb el Nadal. L'Era segueix la inspiració dels mercats de Nadal centreeuropeus, i l'any passat va donar cabuda a deu parades.

El programa de Nadal, amb el lema 'Ordino posa color al Nadal', es treballa conjuntament des de les àrees de Cultura, Dinamització i Turisme, dona protagonisme als més petits, com és natural, i arrenca amb l'encesa de llums. Un moment màgic que inclou espectacle i xocolatada per a la canalla. Com a activitat familiar es torna a organitzar la gimcana per anar a buscar el tió, que permet als infants emportar-se el tronc a casa, i que es farà el 9 de desembre.

Èxit de públic i més presència dels restauradors de la parròquia en la 26a Mostra Gastronòmica

Es va fer el ple amb una gran part de l'aforament venut anticipadament. Van ser 400 comensals, un nombre que assegura la comoditat a tots els assistents, que des de les últimes edicions poden escollir taula. La cuina d'Andorra, amb alguns dels seus millors restauradors, es va donar cita en un únic àpat que va ser un èxit. Per la qualitat dels productes, però també per la cura amb què es van presentar els estands i, per descomptat, els plats. Una oportunitat per donar-se a conèixer per a alguns que hi participaven per primera vegada, com és el cas de Lo Refugi del Port d'Envalira, que va presentar un tast de patés i galta de Palou en la més pura tradició de cuina pirinenca. I clàssics que no hi van

La Mostra ha esdevingut un àpat festiu, cita de moltes famílies.

faltar, com el Celler d'en Toni o el ceretà Ca l'Eudald, d'Alp.

La nostra parròquia va tenir un paper destacat amb la participació de nous restauradors que no s'ho van voler perdre. És el cas de l'Arrosseria II, la Pizzeria Coll d'Ordino, l'equip de restauració del camp de neu d'Ordino-Arcalís o El Racó d'Or, que va donar la benvinguda als comensals amb un tast de pernil i un got de cervesa artesana. No hi van faltar l'Era d'en Jaume, de Llorts, i els estands de l'Hotel Coma i el Tòpic, que no oblidava cap detall a l'hora de decorar-los. Les fleques Vilarrubla i Font van aportar-hi la degustació de pans.

La novetat de l'edició va ser el restaurant escaldenc Les Delícies Turques, que van ser prota-

gonistes amb música, ambientació i ballarines orientals que van actuar durant l'àpat. Un contrapunt a la cuina de casa, que en cada edició canviarà la nacionalitat. I és que les cuines llunyanes són cada cop més influents, amb els seus ingredients i les receptes més agosrades que es combinen amb la tradició local.

Cal destacar també la participació d'hotelers que han sabut donar valor afegit als seus establiments a través de la cuina i els restaurants gastronòmics; hi eren l'Hotel Cosmos-Carlemany, l'Hotel Montané i l'Hotel Acta Arthotel Plató. La Mostra Gastronòmica és ja una cita ineludible que atrau gent d'arreu fins a Ordino per tastar el bo i millor de la cuina que es fa a Andorra.

Gent gran

Pilar Muñoz, 'Joselita': «Abans ens ajudàvem els uns als altres sense esperar res a canvi»

Li diuen Joselita però és diu Pilar i és cordovesa, i ordenca d'adopció. Les cames li comencen a fallar i ja no es deixa veure tant, però és una dona molt activa i serà una de les sòcies de la flamant Associació de la Gent Gran d'Ordino.

- Vostè sap què és treballar.

Amb mans i genolls, tota la vida... He fet de tot, gairebé, és clar. Des de les cinc del matí llevada, cap al Comú, a Arcalís, fent feines arreu per fer créixer els meus quatre fills i educar-los.

«Recordo que anàvem al safareig públic a baix al riu»

Això sí, més drets que espelmes, i n'estic molt orgullosa.

- Llavors quasi tothom treballava per menjar.

Evidentment, menjar i pagar la casa. Hi havia rics, però eren quatre. I moltes vegades, érem més feliços amb una ceba i una patata que els que tenien el tall

Pilar Muñoz somriu després de l'entrevista.

assegurat a taula. Mentre hi hagi un pi a la muntanya i verd al camp, tot va bé.

- I com arriba a Ordino una cordovesa?

Com una fulla que mou el vent. Amb les germanes ja casades, em vaig quedar sola i amb una amiga vam marxar cap a Barcelona. No em va agradar, m'atabalava. Així és que vam anar a

parar a la Massana, a l'Hotel Naudi, i allà vaig conèixer el meu home, que en pau descansi.

- I aquí es van guanyar la vida.

Em vaig adaptar molt bé i sempre m'he sentit molt bé aquí al poble, o no m'hi hauria quedat. Era un ambient molt familiar i ens ajudàvem els uns als altres sense esperar res a canvi.

- Què feien, junts?

Doncs, per exemple, recordo anar al safareig públic, a baix al riu, a sota de la Casa Pairal. Encara que quan arribaven la majoria, jo ja ho tenia tot estès de feia estona.

- I ara, com organitza el seu temps?

Sempre tinc feina, jo. Al matí estic més activa i a la tarda ja m'agrada descansar i recollir-me. Tinc tres persones a casa i contenta que em fan; el meu nét, l'Iker, està molt per mi.

- I encara cuina?

Per descomptat que sí. M'encanta la cuina. Les paelles, de peix o de carn, macarrons, carn estofada, llenties amb el seu xoriç...

LA RECEPТА Tortell d'ou

- 5 ous
- 3 cullerades de sucre per ou
- 1 got de llet tèbia
- 1 got de llet amb pela de llimona o taronja
- Ratlladura de llimona
- 1 copeta d'anís
- 1 sobre de llevat

Afegiu-hi farina pastissera fins que la massa estigui compacta.

En el moment de preparar el tortell, mulleu-vos les mans amb oli.

- I plats de muntanya?

L'arròs, i els bolets; els confito amb ceba, els congelo, i sempre en tinc per fer la guarnició de la carn. I per postres, el tortell d'ou.

La gent gran d'Ordino homenatja Josep Visa a la Casa Pairal i el fa membre honorari de la flamant Associació

Josep Visa va ser protagonista d'un sentit homenatge a la Casa Pairal d'Ordino el 24 d'octubre. L'expresident de la Federació de la Gent Gran i expresident també de l'Associació de la Gent Gran d'Andorra va ser nomenat soci honorari de la flamant Associació de Gent Gran d'Ordino, amb Lurdes Riba al capdavant. La presidenta li va fer entrega del carnet honorífic, que portava el número 1, i d'un pastís que va compartir amb tots els assistents, entre els quals la cònsol menor, Gemma Riba, i la secretària d'Estat d'Afers Socials, Ester Fenoll.

I és que el compromís de Visa amb la gent gran va més enllà de la parròquia. «Visa havia treballat molt perquè totes les parròquies defensessin la seva gent gran, i creia en la necessitat d'impulsar una associa-

ció a Ordino», explica l'actual president de la Federació, Simó Duró. Un desig que ara s'ha fet realitat. Visa va deixar el càrrec a la Federació el 2014, i l'ordinenc Simó Duró en va agafar el relleu. L'acte d'homenatge va tenir lloc després d'un dinar a l'Hotel Coma al qual van assistir els presidents de les diferents parròquies.

Duró va definir Visa com una persona activa i de caràcter afable que ha lluitat molt pel benestar de tots els padrins: «A ell devem la gratuïtat del transport públic, l'augment de les pensions, etc.», va dir Duró, i també els jocs de taula i la promoció dels viatges. El reconeixement ha estat un agraïment a la seva tasca al llarg de tots aquests anys, una feina que encara continua tot i haver deixat el càrrec de president.

Visa amb els presidents Lurdes Riba i Simó Duró i amb Maria Olmos, responsable de la Casa Pairal.

Entrevista

Sandra Tudó: «L'important és haver trobat una solució per al camp de neu i no tant qui l'ha aportat»

La consellera Sandra Tudó davant l'Auditori Nacional d'Andorra, on ha presentat tots els muntatges de l'Esbart Valls del Nord.

Directora de l'Escola Andorrana de segona ensenyança d'Ordino, lidera el grup de la minoria. Directora de l'Esbart Valls del Nord des del 2011, es declara compromesa amb la cultura i el medi ambient.

- Què pot aportar el món de l'educació a la política?

A l'educació es treballa des de diferents àmbits, la política és molt més endogàmica. Treballes en la diversitat i la mediació és constant. La política també necessita aquest consens i no mirar per l'interès propi. En política, les coses tendeixen a ser més apassionades i emocionals, s'acaben portant al terreny personal, però el que importa és trobar la millor solu-

moltes posicions que des de fora poden semblar incomprensibles. El dia a dia genera moltes crítiques i acabes empatitzant amb moltes actituds. En definitiva, saps que no podràs aconseguir tothom, però això no vol dir que no puguis fer les teves aportacions perquè les coses millorin, i això també és molt gratificant.

- Té prou veu, l'oposició?

Déu n'hi do el paper que tenim, i se'ns escolta molt, però les decisions les pren la majoria. Sí que ens agradaria participar en els projectes quan estan en fases més embrionàries, però totes les aportacions i reflexions que fem s'escolten i la majoria de vegades es recullen i es re-

iensem. Hi ha una bona entesa.

- Com definiria l'equip de la majoria?

En general, com a gent treballadora que té interès en la parròquia, amb moltes ganes de tirar-la endavant. Després de dos anys veig que hi ha projectes interessants que han quallat, com ara la Casa de la Muntanya, i també projectes culturals.

- Sembla que s'ha trobat una solució per a Ordino-Arcalís?

Doncs sí, s'ha trobat una solució i això és més important que qui l'ha trobat. Nosaltres sempre hem defensat que l'única possibilitat era treure un concurs públic i permetre l'entrada de capital extern, ja que el Comú no podia assumir el dèficit. Arcalís és un pou sense fons malgrat la bona gestió que s'està fent els últims anys, però encara que continués, sense una entrada de capital important no hi hauria res a fer. Confiam que algú es presenti i tot acabi de la millor manera pel bé de la parròquia.

- I ara quin serà el principal cavall de batalla de la minoria?

Trobar una solució per recuperar l'edifici de l'Hotel Casama-

nya. Ens preocupa moltíssim l'estat lamentable en què es troba, a mi em fa mal al cor. Respectem el significat histò-

ric del Quart, però no es pot permetre tenir un edifici que és patrimoni de tots, catalogat, enmig del poble i que ningú el pugui aprofitar. En aquest cas, crec que la majoria pensa com nosaltres, i des de l'oposició no ens cansarem de recordar-ho. S'hi podrien donar molts usos i treure'n un profit.

- Ordino té un paper rellevant en les polítiques mediambientals?

Som exemple de natura i penso que els projectes i les activitats han d'anar en aquesta direcció i tenir en compte els criteris mediambientals, però caldria més consciència en general, no tan sols a Ordino. Com a societat no som encara conscients del mal que fem amb el nivell de consum i la generació de residus. Per sort, els nostres fills estan molt més conscienciats que nosaltres. En qualsevol veïnat tro-

bes aberracions, no es respecta el reciclatge. Hem d'inculcar com sigui les tres erres: reduir, reciclar i reutilitzar.

- La seva implicació amb la cultura és òbvia.

Si l'educació t'ensenya alguna cosa és que no pots oblidar el passat per viure el present i construir el futur, i així és com entenc la cultura, com una necessitat que ha d'implicar tothom, totes les generacions. S'ha d'involucrar la societat civil, per exemple en les representacions populars com l'Ossa o els Contrabandistes. Amb la Casa Pairal vam organitzar un taller de xarxes i mitenes, i es faran més coses. Aprofito per dir que la gent gran farà un quinto obert a tothom el dia 16. Aquestes iniciatives també són molt importants per a la convivència a la parròquia. Amb l'Esbart sempre intentem participar en tot el que es fa, i enguany serem també a l'encesa de llums. Els dansaires són fidels a les parròquies i és un projecte integrador, amb un centenar d'alumnes que va dels 5 als 65 anys, tothom hi té cabuda. Confio que la centralització al nou

«Respectem el Quart, però no ens podem permetre tenir l'Hotel Casamanya tancat»

edifici sociocultural alliberarà més espais a La Font i tindrem més sales per a les associacions.

«A la majoria hi ha consellers molt treballadors amb moltes ganes de tirar endavant la parròquia»

ció per a tots i sobretot per a la parròquia. Treballem per a tota la societat.

- Ara que és a primera línia, ha canviat molt la seva visió?

És clar que sí. Veure què hi ha al darrere t'ajuda a entendre

flecteixen en el que es tira endavant. A l'educació hi ha un vessant més pedagògic en tot el que es fa i estem acostumats a nodrir-nos d'idees diferents i treballar en equip. Al Comú parlem obertament i posem sobre la taula allò que ens preocupa

PERFIL

Lloc de naixement
Escaldes

Data de naixement
31 de maig de 1972

Professió
Directora de l'Escola Andorrana de segona ensenyança d'Ordino

Aficions
Ballar, passejar i estar amb la família i els amics

Eva Choy: «El nostre turisme hauria de venir atret per la natura i les muntanyes i no només per les compres»

La consellera Eva Choy al pati de l'Era Rossell, obert al públic i restaurat recentment.

Docent, professora de matemàtiques i cap d'estudis al Centre de Formació Professional d'Aixovall. És una de les dues conselleres de la minoria, i el pas pel Sindicat de l'Ensenyament Públic havia estat la seva única experiència política. Assegura que té un punt gratificant.

- Com valora l'entrada d'un inversor privat a Secnoa?

En fem una valoració positiva. De fet és el que nosaltres proposàvem des del primer moment. L'entrada de capital pri-

vat permetrà donar un respir a les finances comunals. Ara bé, s'haurà d'estudiar molt bé on seran els límits, segons l'acord marc que es va presentar. No podem perdre l'opció de dir-hi la nostra com a Comú.

- Sanejades les finances, quin dibuix de parròquia imagina?

La creació de nous projectes i noves inversions. Ordino té po-

Tot i no estar al capdavant i que a vegades se'ns poden escapar coses com a conselleres de la minoria, puc dir que des de fora no es percep la realitat del funcionament. Hem descobert una estructura sòlida i professional.

- Com definiria el govern actual? Quin ha estat el clima de treball?

La relació és molt cordial, hem

la inversió és sostenible, aturar-nos i reflexionar-hi.

- Enguany celebrem l'Any Internacional del Turisme Sostenible. Quin paper ha de tenir Ordino en aquest marc?

Promoure un turisme sostenible és un objectiu i una necessitat de país més que no pas comunal, i és evident que estem en un país turístic.

- S'ho creu tothom, això?

Crec que encara no li hem tret tot el suc. El motiu principal perquè atraiem gent continua sent el comerç, i estaria bé començar a canviar la tendència, atraure per la natura i les muntanyes. A Ordino tenim un gran

pugés als pics d'Ordino. Estem a favor que es facin propostes per incentivar la muntanya. L'AUTV o altres proves esportives també són un incentiu per atraure un altre tipus de turista.

- Resolt el finançament d'Arcalís, quins altres temes preocupen la minoria?

Dels temes que hi ha ara mateix sobre la taula, el POUP. Seguirem atentament com queda el reordenament territorial de la parròquia i com el rep el poble. Nosaltres discrepem en el consens, tot i que és realment un tema massa tècnic i es fa difícil entrar-hi. Sí que som partidaris de fer noves construccions, però sempre d'acord amb el

«Promoure un turisme sostenible és una necessitat de país més que no pas comunal»

tencial i recursos, sempre vinculats amb el turisme i la natura.

- Pot aportar alguna cosa l'educació al món de la política?

És clar que sí, hi ha molts punts en comú. Treballes sense esperar res a canvi dels alumnes, exactament igual com hauria de ser l'actitud dels polítics. Els valors de l'educació es poden traslladar a la política. Treballem per la gent que ens ha elegit, pels altres i per tothom. I per descomptat, totes dues professions són vocacionals.

- Es veuen molt diferents les coses en primera línia?

tingut l'escolta i la resposta a allò que hem proposat, però som la minoria, i hi ha algunes comissions en les quals no participem directament.

- Formen part d'una taula de treball per enllestir la reforma global del CEO?

Així és, compartim la voluntat de remodelació i veiem molt positiu que el projecte vagi més enllà del mandat actual i es treballi a llarg termini. No som partidaris de quedar-nos únicament amb la reforma dels vestuaris. El Centre Esportiu d'Ordino és un referent, i l'increment de socis és un indicador de la feina ben feta. Caldrà veure si

«Els valors de l'educació es poden traslladar a la política»

potencial per oferir activitats vinculades amb la natura, la muntanya i l'esport.

- La campanya #ordinoestripa-gecs n'ha estat un bon exemple...

Sens dubte ha estat una molt bona iniciativa i ha servit d'ex-cusa perquè la gent d'Andorra

nostre entorn i respectant-lo. No podem repetir el que va passar a la Cortinada amb la urbanització de les Massanelles. Vaig viure aquell boom immobiliari en primera persona. No ens podem permetre de trencar l'harmonia. Però el problema de la construcció s'estén a tot el país, no és exclusiu d'Ordino.

PERFIL

Lloc de naixement
La Seu d'Urgell

Data de naixement
13 de gener de 1975

Professió
Cap d'estudis del Centre de Formació Professional d'Aixovall

Aficions
Cinema, esquí de muntanya i viatges

Viure Ordino

Pujal: «Per ser acusada de bruixeria n'hi havia prou amb tenir opinió pròpia, a l'edat mitjana»

L'Albert Pujal fa molt que remena papiers i documents de la història d'Ordino, i d'Andorra, principalment de l'Arxiu Capítular i Diocesà d'Urgell, però també de l'Arxiu Nacional d'Andorra i d'altres arxius estatals. L'últim fruit d'aquesta passió per la història és *Ordino, segle XVI. La vida a Andorra a l'edat mitjana*, un volum de luxe del qual, amb el suport del Comú, ha lliurat un exemplar a cadascuna de les cases d'aquell moment que han perviscut en el temps.

- Quina és la importància d'aquesta 'casa'?

La casa a l'edat mitjana no és només l'habitatge que entenem avui dia. La casa és una estructura social formada per una família que l'habita i un edifici. El terme engloba l'edifici, la família i el cap de casa, l'hereu o hereva. La casa també es refereix al patrimoni, les terres, els camps, els coberts prop de la casa, les bordes, els molins i els cortals. La casa és una unitat de producció. El poblador o el primer que entra a la casa li

L'historiador Albert Pujal arriba al cap de casa del Comú vell per presentar 'Ordino segle XVI. La vida a Andorra a l'edat mitjana'.

«El Concili de Trento suposa un gran retrocés per a la dona»

posa el seu nom. Després, en molts casos, aquest nom se suma al nom de pila extret del santoral dels descendents a través dels segles, com el cas de Pere Bernat. És a dir, els descendents incorporen el nom de la casa com a segon nom. La casa també et permetia conservar la identitat del lloc on pertanyies.

- Però avui ens costa identificar el nom de les famílies amb el de la casa a la qual pertanyen.

A partir del Concili de Trento, això canvia i s'estableix l'obligatorietat del cognom del pubill. Hi ha excepcions, com els Areny-Plandolit, cas en què el sogre va imposar a la filla que la descendència prengués el cognom de Plandolit. És un canvi que es feia per capítols matrimonials. Quan et casaves amb una pubilla perdies el nom. Al segle XX, quan necessitem loca-

litzar un individu en una adreça determinada, la casa es perd. Ve a ser com la necessitar d'implantar els números de carrer.

- Quan floreixen les cases més importants, Pal, Areny i Rosell?

Durant la primera meitat del segle XVI s'esdevé un canvi en l'actitud, i l'acumulació de patrimoni es fa per poder i per influència social; són famílies que es dedicarien al comerç i a les fargues. Són els primers burgesos, i la pujada de la indústria de les fargues provoca l'empò-

litzar un individu en una adreça determinada, la casa es perd. Ve a ser com la necessitar d'implantar els números de carrer.

- I quin paper hi tenien, les dones, en aquesta societat anònima?

Les dones tenien igualtat de drets, a l'edat mitjana, per la tradició visigòtica. Contrauen matrimoni civil lliurement, i consta la compravenda de censals; serà més tard que perden aquests drets, que arribarà al

- I què en sabem dels judicis per bruixes i metzineres?

Tenir opinió pròpia, capacitat de lideratge o negar-se a la voluntat de l'home eren motius suficients per ser jutjades i acusades de bruixeria. Amb el Concili de Trento s'accentuà la caça de bruixes i era molt fàcil identificar aquelles que pensaven diferent de la resta. Aquí no operava la Inquisició, era la cúria, els representants dels Coprínceps, qui tenia la paraula i la decisió. La pena era l'exili o estranyament, o d'altres.

- Coneixem algun cas de bruixeria com la Joana de Sornàs.

Jo aquesta Joana la ubico a Segudet i no a Sornàs. El cas més conegut de bruixeria a Ordino va ser al poble de Llorts. Alguna epidèmia va fer emmalaltir uns quants infants i es va acusar una dona per cas de bruixeria. La van fer responsable de la mort dels nens. La venjança de la mala sort o la desgràcia natural sovint es personificava en un culpable. S'havien donat casos d'enverinaments i això també era motiu de denúncia.

L'enverinament amb tora era molt comú, però no per supersticions, sinó per causes reals. Quan deien que algun home havia mort amb els budells

«L'enverinament amb tora era molt comú»

cargolats, pensaves en la sopa de tora. I en dones que necessitaven alliberar-se del marit. El comportament individual de les persones era exactament igual, el que ha canviat molt és el comportament social.

- Quina era la pitjor desgràcia que podia caure en una casa?

La malaltia o, encara pitjor, la mort dels animals... fins al punt de trobar cites com aquesta: «Sort de Déu que l'hivern només ha girat les persones, si arriba a tocar els animals ens morim tots de gana...». Això dona una idea de la importància que tenien els animals a les cases. En canvi, els fills i la «gent nova» sí que eren una benaurança.

La mort dels animals era la pitjor desgràcia que podia caure sobre una casa

briment de la classe obrera. Molt pitjor que els terratinents locals que seien a taula els treballadors.

- Quines eren les obligacions de l'hereu?

L'hereu o pubill era el gestor. S'havia d'ocupar de tot «el pa

màxim retrocés amb el Concili de Trento. Per tenir la igualtat davant les institucions i tenir drets polítics, és a dir, poder representar la universitat, hauran d'esperar al 1972. Encara una mica menys que a Espanya. Ara, drets reals, la dona els ha tingut sempre.

El Consell aprova per unanimitat el concurs públic per a l'entrada de capital privat a Secnoa

El Comú va explicar la proposta als ciutadans

El plec de bases s'ha fet a partir del Pla director

El poble d'Ordino va conèixer de primera mà el procediment administratiu que se seguirà per permetre l'entrada de capital privat a Secnoa, en una reunió informativa que va tenir lloc el 25 d'octubre. Suposarà un canvi en la societat que gestiona el camp de neu d'Ordino-Arcalís, i ha de donar viabilitat econòmica al Pla director, que també es va donar a conèixer públicament al febrer en una reunió de poble. En aquest Pla es van presentar les inversions necessàries per al desenvolupament del camp de neu amb una previsió de deu anys. El Pla es basa en una inversió mínima de deu milions per fer front a la tresoreria i al finançament del nou telecable d'accés a la Coma, peça angular del projecte. Recordem que l'aportació mínima per part del soci hauria de ser de tres

Els consellers van aprovar per unanimitat el concurs públic en sessió extraordinària.

milions d'euros, més l'aval del cost del telecable valorat en uns set milions d'euros. El concurs públic es va aprovar per unanimitat de tots els membres del Consell en una sessió extraordinària que va tenir lloc el 10 de novembre.

En el Consell es van fer públics els terminis de la convocatòria, amb 30 dies naturals per a l'aportació d'ofertes des de la publicació al BOPA, el dimecres 15 de novembre. El concurs, de caràcter nacional, es farà a través d'un plec de bases que

segueix el Pla director. I és que gràcies a haver posat aquest Pla sobre la taula, Ordino-Arcalís ha despertat l'interès entre l'empresariat privat. El cònsol J. Àngel Mortés s'ha mostrat confiat i optimista davant el nou escenari que dibuixa l'entrada

de capital privat a la societat. La conjuntura actual ha estat definida «com una oportunitat per a tots».

El camp de neu continua treballant per tenir-ho tot a punt i començar la temporada amb totes les novetats en marxa.

Els alumnes de l'Escola Andorrana coneixen el Comú

El Comú va rebre la visita dels alumnes de 2n cicle de l'Escola Andorrana al novembre. Un total de 72 infants d'entre 8 i 10 anys van conèixer les dependències de l'edifici administratiu i el seu funcionament. Les classes de Cavalls, Casamanya i Lleopards van ser rebuts pels cònsols, J. Àngel Mortés i Gemma Riba, i el conseller d'Administració General, Comunicació, Dinamització i Comerç, Xavier Herver. Conèixer el significat de les parròquies i el que representa el Comú com a institució i aprofundir-hi ha estat l'objectiu pedagògic d'aquestes visites, que es traslladaran a l'aula en forma de treball en equip. «La

sortida es fa cada dos anys i s'inscriu en la branca de Ciències», ha explicat la professora Vanessa Deu, que va acompanyar el grup Casamanya. El treball es completarà amb un recull de les manifestacions culturals que tenen lloc a la parròquia. El recorregut pels diferents departaments va acabar a la sala del Consell, amb una trobada amb els cònsols, on els alumnes van fer tota mena de preguntes als mandataris.

Per a què serveix el Comú, d'on prové el nom d'Ordino i d'on surt el sou dels funcionaris són algunes de les qüestions que van respondre els cònsols d'Ordino.

El conseller Herver mostra als alumnes una producció gràfica, al Departament de Comunicació.

Ordino posa color al Nadal ;-)

App
Ordino és viü

www.ordino.ad

Reportatge

Protagonistes de les Jornades de Patrimoni

Inauguració de l'Era del Raser amb béns de Casa Rossell · Pujal presenta l'Ordino del segle XVI · L'Orquestra de Cambra de Tolosa actua a Sant Martí de la Cortinada

No es pot pretendre conèixer el patrimoni d'un poble en un cap de setmana, però les Jornades Europees de Patrimoni són una bona manera d'intentar-ho. Tres dies de portes obertes als museus i monuments d'Andorra, en què Ordino ha tornat a tenir un paper rellevant per la quantitat d'equipaments culturals i la conservació de béns patrimonials. Enguany les Jornades, que se celebren a tot Europa i que a Andorra es coordinen des de l'Àrea de Museus i Monuments, han posat la mirada a Casa Rossell. En el marc de les Jornades es va inaugurar una exposició de béns immobles, una selecció d'entre les 8.000 peces que conté el fons de la família noble, algunes encara per

'Els Rossell d'Ordino', un nou itinerari per fer els dissabtes

inventariar. Objectes, llibres, mobiliari, vestuari i altres béns exposats segons els diferents àmbits de la vida quotidiana. «La Casa Rossell, una mirada interior» dona contingut a una nova sala d'exposicions al bell mig del poble, l'Era del Raser, que dependrà de Patrimoni. A més, la bona nova ha permès instaurar un itinerari guiat que es farà cada dissabte a les 11 del matí i que, a banda de l'exposició, inclou la visita de l'era, el colomer i la capella, una altra joia que revela la importància de la casa en el context socioeconòmic del moment. Mobiliari religiós i dues talles barroques, un santcris i una Immaculada Concepció excepcionals, que vam tenir el luxe de descobrir amb la mateixa restauradora. Un altre equipament cultural de la parròquia que va obrir les portes de franc va ser la Mina de Llorts. Punt de partida de la Ruta del Ferro, és un dels atractius que rep més visitants al llarg de l'any. L'ambaixada francesa va apostar per posar música al patrimoni nacional en diferents esglésies romàniques i edificis de l'arquitectura del granit, i va convidar l'Orquestra de Cambra de Tolosa a fer una

Casa Rossell va centrar les Jornades. A dalt, la capella Rossell oberta. A baix, el guia explica la passió bibliogràfica de la família.

L'Orquestra de Cambra de Tolosa a Sant Martí de la Cortinada.

marató musical en diferents edificis històrics d'Andorra. A Ordino van escollir l'escenari privilegiat de l'església de Sant Martí de la Cortinada per oferir un concert que van seguir una trentena de persones, i després van compartir un pícnic amb tots els participants.

El patrimoni immaterial també ha estat present a Ordino en aquestes Jornades. Coincidint amb la festa major del poble per Sant Corneli, el 16 de setembre, el Comú va cedir l'antiga sala del Consell a l'historiador d'Arans Albert Pujal, que va organitzar un acte públic per lliurar un exemplar numerat a cadascuna de les cases del se-

gle XVI que són protagonistes del seu últim llibre: *Ordino segle XVI, la vida a Andorra a l'edat mitjana*. El llibre és fruit de la investigació en arxius notariais i familiars al llarg de més de cinc anys i explica l'organització social i econòmica al voltant de la casa.

Patrimoni va proposar també una ruta per quatre moles o molins fariners de les Valls d'Andorra, com els que hi havia hagut a la riba de la Valira del Nord i que no es conserven, a excepció de Cal Pal i Cal Solé, gràcies als quals es transformava el gra de blat en farina que abastia la població de forma comunitària.

El camp de neu estrena teleesquí als Orris i renova la xarxa de canons d'innivació

L'estació més alpina de les Valls del Nord ofereix als debutants una pista de vuit quilòmetres amb sis-cents metres de desnivell.

Amb la instal·lació del teleesquí de debutants Els Orris i la renovació de la xarxa de canons, Vallnord Ordino-Arcalís dona el tret de sortida al seu Pla director, que preveu invertir 20 milions d'euros durant els propers anys. A més, inverteix en la creació de noves experiències úniques a Andorra i en l'ampliació dels productes destinats al públic familiar, al freeride i a l'esquí de muntanya. L'estació d'Ordino introdueix també noves modalitats de forfets.

Nou teleesquí Els Orris

Situat a la zona de la Coma, aquest nou teleesquí permet reactivar la zona de debutants dels Orris, més àmplia, assolida i amb un relleu ideal per a la progressió dels esquiadors. Així mateix, donarà accés directe al nou *boardercross* permanent ubicat a la pista El Riu..

Nou 'boardercross'

Es construeix un nou *boardercross* que es mantindrà obert tota la temporada a la pista El Riu, a la zona de la Coma, ubicació que ja l'any 2014 va ser seu de la Copa del Món de SBX. Es tracta d'un circuit lúdic que

permetrà gaudir a esquiadors i surfistes d'un divertit itinerari peraltat, amb dubbies i salts per a tots els nivells tècnics. El nou teleesquí Els Orris permet un accés ràpid i directe al circuit.

Ampliació del Parc de l'Agustina

La principal novetat del parc familiar és el túnel màgic de vuit metres de recorregut sota la neu, que s'afegeix al túnel de sis metres que es va estrenar l'hivern passat i que farà les delícies de petits i grans. A més, s'amplia el parc familiar dels personatges del conte infantil de Vallnord amb nous mòduls. El recinte lúdic destinat a les famílies presenta diferents línies de dificultat i nivell amb un factor comú, la diversió.

Circuit de conducció sobre neu

Un projecte engrescador que es posa en marxa amb la col·laboració de la prestigiosa escola de conducció Logic Drive amb el suport de Ford, vehicle oficial d'Ordino-Arcalís. El nou circuit Logic Drive Ordino-Arcalís estarà ubicat permanentment a l'entrada del domini, en una àmplia zona destinada exclu-

sivament a aquesta activitat, i oferirà als clients una gran diversitat de cursos de conducció sobre neu. També acollirà viatges d'incentius d'empresa i permetrà l'organització de presentacions oficials de nous models de vehicles.

'De l'hotel a peu de pistes'. Nou sistema de recollida de clients

Servei innovador i diferencial que personalitza el transport a pistes: «Si vols esquiar a Ordino Arcalís i estàs allotjat a la vall d'Ordino, et recollim a la porta de l'hotel o apartament turístic i et pugem a peu de pistes amb un servei exclusiu de transport personalitzat amb les nostres furgonetes Ford. I quan et cansis d'esquiar, et tornem a baixar. Només has de reservar a la recepció del teu allotjament o per whatsapp al +376 377 733 fins a les 9 del vespre del dia abans».

Nova pista de 'tubbing'

Una nova forma de gaudir de la neu a Ordino-Arcalís. El circuit de *tubbing*, situat dins el recinte tancat del jardí de neu, està dissenyat per lliscar sobre uns grans dònuts inflables que fa-

ran la delícia dels més petits. La pista té un tapís cobert per remuntar després de cada baixada.

Segona fase de l'Arcalís Natural Park

Ampliació del Fun Track amb més mòduls i potenciació dels kickers de backcountry a la zona de la Coma són les principals actuacions que faran créixer l'ANP aquest hivern. A més, s'hi afegeixen diversos mòduls mòbils que s'aniran reubicant fora pista en funció de les condicions de la neu. L'adrenalina està assegurada.

Més itineraris d'esquí de muntanya

S'estrena un nou itinerari de dificultat blava a la zona de la Font que transcorre entre els boscos de l'Hortell. L'estació ofereix cinc itineraris amb dificultats per a tots els nivells de practicants. A més, gràcies a un nou patrocini amb la marca Atomic, es renova tota la senyalització dels circuits i s'installeixen nous cartells d'informació que inclouen el risc d'allaus a les zones d'esquí de muntanya i de conscienciació i respecte a les

normes en la pràctica de la disciplina dins l'estació.

Andorra Skimo 10

El 25 de febrer arriba l'Andorra Skimo10, la travessa dels refugis d'Andorra en esquí de muntanya, que creix amb una segona etapa que arrenca a Grandvalira Grau Roig i arriba a Vallnord Ordino-Arcalís, on els participants hauran superat 40 km i més de 3.000 m de desnivell positiu en dos dies. L'Andorra Skimo 10 s'afegeix al Freeride World Tour, la Font Blanca Copa del Món d'Esquí de Muntanya, El Dorado Freeride Junior Tour, el Trofeu Borrufa Internacional FIS Children, la Jam Extrem Freeride World Qualyfier, l'ECOA Skimo Race puntuable per a la Copa d'Andorra i el Valhalla Underwear Freeride.

Restauració

La novetat en restauració a Ordino Arcalís se centra al restaurant La Borda, a la Coma del Forat, que aquesta temporada obrirà als migdies per servir les famoses fondues que ha popularitzat als sopars. Cuina de cobert amb carns a la brasa i arrossos de muntanya rega-

da amb bons vins. Per la seva banda, el Refugi Les Portelles renova la seva carta per seguir sorprenent els clients.

Vivac Arcalís Experience

Una experiència única al Pirineu i segurament única al món de les estacions d'esquí. Tot comença amb una excursió en esquí de muntanya o en raquetes de neu fins a un dels pics del domini esquiable, on s'instal·la el campament per passar la nit al ras i admirar la màgia del cel estelat. Un bon matalàs inflable ultratècnic, un sac de dormir indicat per a baixes temperatures, un foc a terra, una tenda de campanya per refugiar-se si s'escau i la millor companyia del nostre guia permeten al visitant viure una experiència inoblidable. I no, no es passa fred.

Novetats a l'Airstream Experience

Després de l'èxit rotund de la campanya anterior, torna l'Airstream Experience by Schwepes, ara en un nou entorn idíl·lic a 2.200 m, a la Coma del Forat. Una experiència única que permet passar la nit en plena natura en una caravana americana de luxe Airstream preparada i adaptada per cobrir totes les necessitats. Una experiència extraordinària que aquest hivern es podrà combinar amb sopars a la Coma.

Renovació de la xarxa de canons i nova trepitjaneus

Aquesta obra, amb un cost de 600.000 euros, donarà un salt qualitatiu a la producció de neu a les cotes baixes. L'actuació s'emmarca també dins el Pla director de l'estació, full de ruta per a la modernització total

d'Ordino-Arcalís els pròxims deu anys. A més, s'estrena una màquina trepitjaneus Prinoth d'última generació.

Forfet Mític

Un nou forfet de pagament per a ús automàtic que el converteix en una targeta de crèdit que permet pagar tots els serveis de l'estació amb càrrec directe al compte del client. Per esquiar, es passa directament pel torn del remuntador evitant les taquilles, i cada dia s'acumulen descomptes. A partir del sisè dia d'esquí, la rebaixa és del 30% permanent.

Forfet recarregable i cashless

Tots els forfets que s'entreguin, tant a taquilles com a les màquines automàtiques de l'estació com en la venda online, són a partir d'aquesta temporada personalitzats, recarregables i cashless, cosa que permet recarregar dies d'esquí amb descomptes de fins al 10% i el saldo per pagar amb el forfet qualsevol servei de l'estació.

Més consignes, guardaesquís i places de pàrquing VIP

Nou espai guardaesquís a l'Hortell, habilitat amb quaranta noves consignes. A més s'han reforçat altres espais de l'estació, com el lloguer de Planells i l'Escola d'Esquí, amb més consignes disponibles. També s'ha duplicat la quantitat de places d'aparcament VIP a Planells.

Remodelació integral del lloguer de l'Hortell

S'ha embellit el local, ara tot de fusta, molt més atractiu i acollidor. També s'ha aprofitat per continuar renovant el material i reforçant l'oferta en totes les gammes.

Nova línia de marxandatge

Després de l'èxit de la temporada passada, quan es va exhaurir tot el material en poques setmanes, s'amplia la col·lecció amb una nodrida oferta de samarretes, barrets, cintes pel cap, dessuadores, bosses, mitjons i roba tèrmica personalitzada amb la imatge de l'estació.

Forfet de pagament per a ús automàtic amb acumulació de descomptes

Dos punts de càrrega per a cotxes elèctrics.

Si la temporada passada, l'estació d'Ordino va posar en marxa una central hidroelèctrica que genera a l'any més electricitat que la que consumeix en un temporada, aquest hivern s'instal·len dos punts de recàrrega gratuïts per a vehicles elèctrics, un a l'Hortell i un altre a Planells.

Nou sistema de sondatge de gruixos de neu

L'estació comptarà amb la nova tecnologia d'AvaTech per sondar els gruixos de neu amb una gran precisió en cosa de segons gràcies a un bastó sonda, que envia les dades geolocalitzades automàticament a una base de dades que estudia el mantell. Tecnologia per garantir la seguretat dels esquiadors.

Telèfons d'interès

EMERGÈNCIA

BOMBERS	118
EMERGÈNCIES	112
HOSPITAL	871 000
INFORMACIÓ DEL TRÀNSIT	1802 1802
INFORMACIÓ NACIONAL	111
INFORMACIÓ INTERNACIONAL	119
POLICIA	110
SUM (Servei Urgent Mèdic)	116

SERVEIS PARROQUIALS

ATENCIÓ CIUTADANA (24 H)	
I CIRCULACIÓ	163
CAP (Centre d'Atenció Primària)	747 025
COMU D'ORDINO	878 100
DESPATX PARROQUIAL	835 014
OFICINA DE TURISME	878 173
SAD (Servei d'Atenció Domiciliària)	878 139
	337 795

Busos

L6

Sortides des d'Ordino

De dilluns a dissabte

De les 7.30 h a les 21 h cada 30 minuts

Diumenge

De les 8 h a les 21 h cada 30 minuts

Sortides des d'Andorra la Vella

De dilluns a dissabte

De les 7 h a les 21 h cada 30 minuts

Diumenge

De les 7.30 h a les 21 h cada 30 minuts

L6B

Sortides des d'Ordino

De dilluns a divendres

De les 7.15 h a les 21.45 h cada 30 minuts

Dissabte i diumenge

De les 7.45 h a les 20.45 h cada 60 minuts

Sortides des d'Andorra la Vella

De dilluns a divendres

De les 6.45 h a les 21.15 h cada 30 minuts

Dissabte i diumenge

De les 7.15 h a les 20.15 h cada 60 minuts

Aquest servei no circularà els dies de Meritxell, de Nadal i de Cap d'Any

BUS NOCTURN BN3

Divendres, dissabtes, vigílies de dies festius, festes majors de capitals de parròquia i dies assenyalats

Primera sortida d'Andorra la Vella,

Príncep Benlloch:

a les 22.30 h, cada 1.30 hora

Primera sortida d'Ordino, la Closa:

a les 23 h, cada 1.30 hora

Última sortida d'Andorra la Vella,

rotonda les Costes:

a les 4 h, cada 1.40 hora

BUS PARROQUIAL ORDINO-EL SERRAT

Sortides des d'Ordino

Cada hora, des de les 7 h fins a les 21 h

Sortides des del Serrat

Cada hora, des de les 7.30 h fins a les 21.30 h

Ordino en imatges

PREVENCIÓ DEL FRED

La Creu Roja va oferir una xerrada a la gent gran sobre les mesures de prevenció per combatre les temperatures més baixes de l'hivern.

13a DUATLÓ

La Duatló Ordino Casamanya ha esdevingut un clàssic de la pretemporada esportiva, amb una participació fidel de corredors com l'Agustí Roc.

SORTEIG D'ANELLES

Sam Duró parla amb les autoritats de Lercoul el dia del sorteig de les dues anelles de caça que la població de l'Arieja posa a disposició dels caçadors d'Ordino.

BERENAR GASTRONÒMIC

La collita de l'hort es porta a taula cada setembre amb receptes elaborades a casa que, any rere any, se superen en la presentació i la degustació de productes de la terra.

'CARA A CARA'

Rosa Mari Rossell i Susagna Pérez van obrir el curs de La Capsa amb una exposició conjunta; dues visions ben diferenciades del fet artístic a la Sala La Buna.

BREUS

NOVA RAMPA D'ACCÉS

L'església parroquial serà més accessible a les persones amb mobilitat reduïda gràcies a la instal·lació d'una rampa que substituirà els esglaons per arribar a la placeta.

NOVA SUBHASTA

El setembre passat es van vendre sis places d'aparcament en la subhasta pública de la Covanella. Aquesta és la vuitena convocatòria que es fa i van sortir a subhasta set places.

QUINTO FAMILIAR

La recentment constituïda Associació de Gent Gran d'Ordino organitza un quinto de Nadal familiar, obert a tothom, per al dissabte 16 de desembre, a les 18 h, a l'ACCO.

LLUM SOLIDÀRIA

La vaca de la rotonda d'Ordino, obra de Toni Cruz, es va il·luminar de color blau el 14 de novembre com a mostra de solidaritat amb el Dia Mundial de la Diabetis.

CERCLE DE SILENCI

L'activitat organitzada des de la biblioteca per a la pràctica del *mindfulness* amb els més petits ha tingut molt bona acollida entre el públic. Nadine Audissou en prepara una sessió per al 16 de desembre.

MILLOR ESTACIÓ

El cònsol d'Ordino va assistir a la cerimònia dels World Ski Awards a Kitzbühel (Àustria) per recollir, conjuntament amb la Massana, el premi a Vallnord com a Millor estació d'esquí d'Andorra.

ALDA BABI

La judoka ordenenca Alda Babi està imparable i aquesta tardor ha recollit una plata, a Tolosa, i tres oros, a Eibar, Tarbes i, l'últim, a casa, a la Copa de Govern, el 18 de novembre passat.

REALITAT VIRTUAL

La sala La Buna va acollir una mostra de fotografia i realitat virtual de Ray Vülsen. Diferents imatges del planeta per conscienciar sobre la conservació del patrimoni natural i cultural.

VISITA ESCOLAR
Gairebé un centenar d'alumnes ha passat aquest mes de novembre pel Comú per conèixer la institució i parlar amb els cònsols.

PETANCA I PASTISSOS
Els padrins acomiaden l'estiu amb un concurs de petanca i un de pastissos. L'àpat es fa al jardí de la Casa Pairal si el temps acompanya.

POVEDA AL YEPES
L'artista Miguel Poveda va saber posar-se el públic a la butxaca en la inauguració del 35è Festival Narciso Yepes; a la foto, amb Jesús Guerrero.

INTERGENERACIONAL
Grans, joves i petits treballen conjuntament en el taller de panellets per Tots Sants. Una activitat intergeneracional impulsada per Benestar Social.

CURSA DE CAMBRERS
L'escola d'hosteleria Vatel va organitzar la segona edició de la Cursa de cambrers, en el marc de la 26a Mostra Gastronòmica, amb 43 participants.

No et perdís...

desembre

Popular

Divendres 1
A les 22 h
QUINTO DEL CLUB DE JUDO
D'ORDINO
Hotel Babot

Popular

Dissabte 2
A les 18 h
QUINTO DE NADAL
DE L'ESCOLA FRANCESA
D'ORDINO
Hotel Babot

Popular

Dijous 7
De 16 a 20 h
CHRISTMAS VILLAGE
Plaça Major, Era Rossell
i Era d'Ordino
CIRCUIT LLIURE DE JOCS
TRADICIONALS
Carrer Major
A les 18.30 h
CONCERT DE JAZZ
AMB BLUETONICS
Era d'Ordino

Popular

Divendres 8
D'11 a 20 h
CHRISTMAS VILLAGE
Plaça Major, Era Rossell
i Era d'Ordino
CIRCUIT LLIURE DE JOCS
TRADICIONALS
Carrer Major
D'11 a 12.30 h
TALLER DE MANUALITATS
PER A INFANTS. 'EL TEU
NADAL DINS D'UN POT',
A CÀRREC DE LA CAPSA,
ESPais DE CREACIÓ
Era Rossell
A les 12 h
ACTUACIÓ MUSICAL
DEL COR LITTLE STARS
ACADEMY
Era Rossell
A les 12.40 h
ACTUACIÓ MUSICAL DEL
GRUP ARTÍSTIC D'ORDINO
Plaça Major
A les 11 h, 13 h i 15 h
VISITES GUIADES
DE L'ITINERARI CULTURAL
ELS ROSSELL D'ORDINO.
RESERVA PRÈVIA.
Sortida de Casa
d'Areny-Plandolit

Popular

Dissabte 9
D'11 a 20 h
CHRISTMAS VILLAGE
Plaça Major, Era Rossell
i Era d'Ordino
CIRCUIT LLIURE DE JOCS
TRADICIONALS
Carrer Major
D'11 a 12.30 h
TALLER DE MANUALITATS
«CHRISTMAS HANDCRAFT».
Plaça Major
A les 12 h
CANTADA DE NADALES
AMB LA CORAL CASAMANYA
Era Rossell
A les 17 h
CONCERT AMB L'ESCOLA
DE MÚSICA DE LES VALLS
DEL NORD
Església parroquial d'Ordino
A les 18 h
GIMCANA FAMILIAR «TROBA
EL TEU TIÓ DE NADAL».
INSCRIPCIONS PRÈVIES.
Plaça Major
A les 11 h, 13 h i 15 h
VISITES GUIADES
DE L'ITINERARI CULTURAL
ELS ROSSELL D'ORDINO.
RESERVA PRÈVIA.
Sortida de Casa
d'Areny-Plandolit

Popular

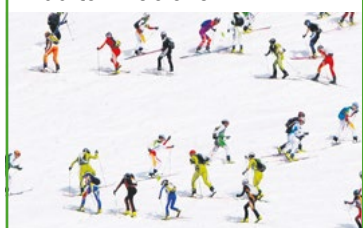
Diumenge 10
D'11 a 14 h
CHRISTMAS VILLAGE
Plaça Major, Era Rossell
i Era d'Ordino

Popular

Diumenge 10
A les 12 h
TEATRE AL CARRER.
REPRESENTACIÓ DE L'OSSA
Plaça Major

Medi ambient

Dilluns 11
A les 21 h
DIA INTERNACIONAL DE LES
MUNTANYES. SOSTENIBILITAT
DE LES ACTIVITATS
ESPORTIVES A LA MUNTANYA
Auditori Nacional

Infantil

Dilluns 11
EXPOSICIÓ DEL 16è CONCURS
DE NADALES I CALENDARIS
D'ADVENT
Vestíbul Casa Pairal

Gent gran

Dimecres 13
A les 13 h
DINAR I QUINTO DE NADAL
Casa Pairal

Popular

Dissabte 16
A les 18 h
QUINTO DE NADAL FAMILIAR.
ORGANITZAT
PER L'ASSOCIACIÓ DE
GENT GRAN D'ORDINO
ACCO

Esports

Diumenge 17
A les 8 h
WINTER RALLY ACA
Coll d'Ordino

Cultura

Diumenge 17
A les 12 h
CONCERT DE NADAL
AMB LA CORAL CASAMANYA
Església parroquial

Gent gran

Dimecres 20
A les 17 h
BERENAR AMB SESSIÓ
DE FOTOS I REPÀS
DEL CALENDARI
Casa Pairal

Cultura

Dijous 21
A les 18 h
AUDICIÓ DE NADAL
DE L'ESCOLA DE MÚSICA
VALLS DEL NORD
Teatre de les Fontetes,
la Massana

Cultura

Divendres 22
A les 21.30 h
CONCERT DEL COR ROCK
D'ENCAMP
ACCO

Popular

Diumenge 24
A les 11 h
CAGA TIÓ POPULAR
A les 18 h
ARRIBADA DEL PARE NOEL
Plaça Major

Popular

Dilluns 25
A les 0.00 h
MISSA DEL GALL.
A LA SORTIDA, XOCOLATA,
VI BULLIT I COCA
Plaça Major

Benestar social

Dijous 28
A les 11 h
TALLER INTERGENERACIONAL
DE GALETES DE NADAL
Casa Pairal

gener

Cultura

Dilluns 1
A les 19 h
CONCERT DE CAP D'ANY
Auditori Nacional d'Andorra

Popular

Divendres 5
A les 17h
ARRIBADA DELS REIS MAGS,
TORTELL I XOCOLATA
Casa Pairal

Popular

Divendres 5
A les 19 h
ARRIBADA DELS REIS MAGS
D'ORIENT I REPRESENTACIÓ
DELS PASTORETS
ACCO
A les 20.30 h
ADORACIÓ A L'ESGLÉSIA
PARROQUIAL
TORTELL I XOCOLATA
Plaça Major

Infantil

Dimecres 10
A les 18 h
LLIURAMENT DE PREMIS
DEL CONCURS DE NADALES
I CALENDARIS D'ADVENT.
BERENAR PER A TOTS
ELS PARTICIPANTS
Edifici Casa Pairal

Cultura

Dissabte 13
A les 17 h
CANTADA DE NADALES
AMB LA CORAL CASAMANYA
Casa Pairal

Gent gran

Dimecres 17
A les 13 h
ESCUDELLA DE SANT ANTONI
Casa Pairal

Esports

Del 27 al 28
FONT BLANCA

Esports

Del 29 al 31
TROFEU BORRUFA
Ordino-Arcalís

Joventut

Del 13 al 16
ACTIVITATS JOVES
PER CARNESTOLTES
Punt d'Informació Juvenil
d'Ordino

febrer

Esports

Dijous 1
TROFEU BORRUFA
Ordino-Arcalís

Gent gran

Dijous 22
A les 13 h
TRINXAT DE CARNESTOLTES
Casa Pairal

Gent gran

Divendres 2
A les 17h
CREPS, CELEBRACIÓ
DE LA CANDELERA
Casa Pairal

Esports

Diumenge 25
SKIMO 10
ANDORRA SKIMO 10
CURSA D'ESQUÍ DE MUNTANYA

Gent gran

Dijous 8
CARNESTOLTES. CONCURS
DE DISFRESSES DELS SET
COMUNS
Casa Pairal

Gent gran

Dimecres 28
CALÇOTADA A BERGA I VISITA
AL SANTUARI DE QUERALT
Casa Pairal

Infantil

Divendres 9
RUA CARNESTOLTES
DE LES ESCOLES
Carrer Major

Popular

Dilluns 12
A les 12 h
REPRESENTACIÓ
DELS CONTRABANDISTES.
AMB L'ESBART VALLS DEL
NORD, CORAL CASAMANYA,
GRUP ARTÍSTIC D'ORDINO
I VOLUNTARIS.
Plaça Major
A les 13 h
CALDO DE CARNAVAL I CARN
D'OLLA, OFERT PER L'HOTEL
BABOT.
Plaça Major
A les 15.30 h
CONCURS DE DISFRESSES
ACCO

L'Ordino de...

Lourdes Sansa Riba

Lourdes Sansa Riba, filla de cal Joanet de Sispony, treu el cap a la finestra de casa seva, cal Nicolau.

La Lourdes Sansa Riba, filla de la Modesta i el Joan, va néixer a cal Joanet de Sispony i hi va viure fins que va maridar amb Antoni Riba Coma, el Tonet de casa Nicolau. Al bell mig del poble d'Ordino, paret mitgera amb casa Rossell, una casa que exhibeix el seu llinatge en un arbre genealògic que dona la benvinguda a les visites i es remunta al 1330. I a la galeria coberta, asseguda al sol, hi ha la padrina de 94 anys cosint. Té una bata d'infant entre les mans i cus un botó d'un besnet (en té nou). I és que mai ha deixat de cosir... i així continua fent sargits a la família, ella feliç, i encara enfila les agulles sense ulleres. Va aprendre a cosir i a brodar a Manresa, on passava temporades amb els tiets, que la tenien força consentida. Ara no està mai sola. És mare de tres nois i una noia que ens

ha portat fins a casa seva, la Lourdes. Des del seu banquet, la Lourdes Sansa mira l'era i es lamenta: «Ni una gallina es veu!, amb els animals que havíem arribat a tenir». La casa sempre havia estat plena de gent, amb la colla de germans i un parell de mossos traginant amunt i avall, però sobretot sempre estava plena la taula. El conill amb *cascabellicos*, unes prunes que ella mateixa collia a l'hort i posava a assecar, la coca masegada o la coca de pa, el coc, eren algunes de les delícies que cuinava la Lourdes i que la seva filla recorda perfectament. «I també teníem molts veïns que venien a pastar i coure el pa a casa». Els Nicolau també eren propietaris de la mola on el poble molia els cereals.

Recorda la implicació del seu home com a cònsol i conse-

ller general, «sempre el cridaven quan més feina teníem a la casa, i llavors em quedava sola». I no s'oblida de les camises que es planxaven amb carbó i «ai si es tacava... ja podies anar corrent a rentar-la». El Tonet anava fins a Sispony en bicicleta a festejar la Lourdes, per la baixada del Teixidó i costa amunt. Una bicicleta que per cert van restaurar els fills per les noces d'or de la parella.

Dallar, regirar l'herba, rentar i trencar el gel del safareig a l'hivern... tot es feia amb les mans. Unes tasques que el temps, per sort, ha superat. Però si hi ha alguna cosa que manté amb tota la dedicació que pot és el seu hort, on encara avui la podem veure ajupida alguna tarda de bonança. I quan hi ha bon humor no se'n perd ni una amb els seus fills: platgeta, passejos i anar als mercats.

La padrina

Aquella nena eixerida que anava de Sispony a la Massana a estudi cada matí d'hivern amb esclops, llibres, carmanyola i un buscall per escalfar la classe, avui, amb 94 anys, encara encén el foc amb teies i buscalls a cal Nicolau, ara que el fred ja es deixa sentir. Prefereix l'escalfor de la cuina de llenya que els moderns radiadors elèctrics o la calefacció. Pertany a aquella generació de dones treballadores, estalviadores, rectes, exigents, autòctones, silencioses, curioses, lluitadores, formiguetes... que amb el seu anar i venir fan que tot rutlli i que la casa faci olor de viandes, herbes i sabons... dels bons, dels fets a casa amb allò que tenim, perquè «de tot el que tenim, no ens falta res», i és que cal tirar endavant amb el que hi ha, tant si som tres com quinze, que prou que ha parat la taula per a bones colles... i que n'ha vist de tots colors, i sempre s'ha aixecat! I encara riu, i encara plora, i encara ens renya amb tota la força, o mira de reüll amb aquella cara d'entremaliada i de complicitat que tant ens agrada als que us estimem. Sabeu de qui parlo?

L. R. S.